

NEVELÉSTÖRTÉNET

NEVELÉSTÖRTÉNET

NEVELÉSTÖRTÉNET

A SZÉKESFEHÉRVÁRI KODOLÁNYI JÁNOS FŐISKOLA FOLYÓIRATA

Felelős kiadó:
SZABÓ PÉTER rektor

Szerkesztőbizottság:
SZABÓ PÉTER, a szerkesztőbizottság elnöke

AMBRUSNÉ KÉRI KATALIN (Pécs), BALOGH MIHÁLY (Kunszentmiklós),
CSURGAI HORVÁTH JÓZSEF (Székesfehérvár), ERDÉLYI MARGIT (Komarno),
HORVÁTH MÁRTON (Budapest), NÉMETH ANDRÁS (Budapest), KOVÁTS-NÉMETH MÁRIA (Győr),
PUKÁNSZKY BÉLA (Szeged), SZABOLCS ÉVA (Budapest)

Nemzetközi tanácsadók:
HARALD EICHELBERGER (Wien, Ausztria)
LEONCIO VEGA GIL (Salamanca, Spanyolország)
YASSINE ZOUARI (Rouen, Franciaország)

Szakmai támogatók:
MTA Pedagógiai Bizottság Neveléstörténeti Albizottság
MTA Veszprémi Területi Bizottság Neveléstudományi Szakbizottság
Neveléstörténeti Munkabizottsága

Főszerkesztő:
TÖLGYESI JÓZSEF

A szerkesztőség munkatársai:
BESSENYEI JÁNOS technikai szerkesztő

TARLÓS ILDIKÓ szerkesztőségi titkár
B. HORVÁTH ELVIRA

Szerkesztőség:
Kodolányi János Főiskola
8000 Székesfehérvár, Fürdő u. 1.
06/30/600-9186
tolgyesijdr@gmail.com

HU ISSN 1785-5519

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK.....	5
<i>ÉLES CSABA</i>	
AZ ÚJKORI EGYETEM SZEREPKERESÉSE.....	5
<i>LANGERNÉ BUCHWALD JUDIT</i>	
DIE ENTSTEHUNGSGESCHICHTE DER ERSTEN WALDSCHULE AUF DEM GEBIET UNGARNS DER ÖSTERREICH-UNGARISCHEN MONARCHIE UND IHRE PÄDAGOGISCHE KONZEPTION HINSICHTLICH DER ALTERNATIVITÄT.....	13
<i>KOVÁCS LÁSZLÓ</i>	
A CISZTERCIEK OKTATÓ-NEVELŐ MUNKÁJA EGERBEN AZ 1848/1849-ES FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARCOT KÖVETŐ ÉVTIZEDIG.....	21
<i>HALABUK JÓZSEF</i>	
PEDAGÓGIAI „NÉVJEGYÜNK”.....	38
<i>BOGNÁRNÉ KOCSIS JUDIT</i>	
A FELSŐOKTATÁS TÖRTÉNETE A PÁPAI REFORMÁTUS KOLLÉGIUMBAN.....	50
<i>MOLNÁR BÉLA</i>	
A SZAKPÁRON FOLYÓ TANÍTÓKÉPZÉS: EGY INNOVÁCIÓ VÉGNAPJAI.....	56
<i>MÉSZÁROS ILONA</i>	
MAGYARORSZÁG ELSŐ NYOLCOSZTÁLYOS NÉPISKOLÁJÁNAK KIALAKULÁSA DIÓSGYŐR-VASGYÁRBAN.....	62
<i>SZABÓ BÉLA – SERES JÁNOS</i>	
AZ ISKOLAI TESTNEVELÉS-TANÍTÁS KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE A NEOABSZOLUTIZMUS ÉS A DUALIZMUS KORI MAGYARORSZÁGON EGER FIÚ KÖZÉPISKOLÁIBAN.....	70
<i>SZÉLES-KOVÁCS GYULA – KRISTONNÉ BAKOS MAGDOLNA</i>	
TORNATANÍTÓ – TESTNEVELŐ TANÁR.....	79
<i>FARKAS GÁBOR</i>	
A MÓRI M. KIR. ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLA TÖRTÉNETE (1894-1921) – I. RÉSZ.....	85
KÖZLEMÉNYEK.....	93
<i>NÉMETH ANDRÁSNÉ FARKAS GABRIELLA</i>	
KÖZSÉGI PEDAGÓGUSOK VÉGZETTSÉGÜK TÜKRÉBEN.....	93
<i>SURÁNYI ISTVÁN</i>	
A MÁRIA-KONGREGÁCIÓK TÖRTÉNETE SZÉKESFEHÉRVÁR KÖZÉPISKOLÁIBAN (1878-1948).....	100
<i>HEGEDÜS RAJMUND</i>	
EGY SZENT TAMÁS-HEGYI TANÍTÓ KÉZIRATOS ÖNÉLETRAJZA.....	116

MEGEMLÉKEZÉSEK.....	126
PUKÁNSZKY BÉLA PROFESSZOR KÖSZÖNTÉSE	126
<i>(PETHŐ VILLÓ)</i>	
130 ÉVE SZÜLETETT LÖLLBACH EMMA, ÉS 100 ÉVES AZ ÁLTALA ALAPÍTOTT ÚJ ISKOLA	129
<i>(ÁMENT ERZSÉBET)</i>	
EMLÉKEZÉS DOMOKOS LÁSZLÓNÉ LÖLLBACH EMMÁRA.....	131
<i>(TRENCSÉNYI LÁSZLÓ)</i>	
EMLÉKEZÉS DOMOKOS LÁSZLÓNÉ LÖLLBACH EMMÁRA ÉS NAGY LÁSZLÓRA – SÍREMLÉKÜK ELŐTT	136
<i>(BÁBOSIK ISTVÁN)</i>	
SCHERER GYULA POLGÁRISKOLAI IGAZGATÓ	134
<i>(VARGA JÓZSEF)</i>	
 KÖNYVISMERTETÉSEK	143
<i>(DUDOK FANNI, PALLAGI MÁRIA, VARGA JÓZSEF, SÓS TAMÁS, TÖLGYESI JÓZSEF, SÁGI NORBERTA, SZABÓ TAMÁS, CS. BÁNYAI GYÖRGY)</i>	

A *-gal jelölt szerzők tanulmányai, közleményei a székesfehérvári Kodolányi János Főiskola és a főiskola fürstenfeldi Oktatási Központja által 2006-ban és 2007-ben szervezett I. és II. Nemzetközi Neveléstörténeti Konferencián hangzottak el. E szerzők adatait az akkori helyzetüknek megfelelően közöljük.

E SZÁMUNK SZERZŐI:

ÁMENT ERZSÉBET szakosztályi elnök, Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest; BÁBOSIK ISTVÁN professor emeritus, Budapest; *BOGNÁRNÉ KOCSIS JUDIT tanár, Ph.D-hallgató, Veszprém; CS. BÁNYAI GYÖRGY tanár, Székesfehérvár; DUDOK FANNI egyetemi hallgató, Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, Szeged; *ÉLES CSABA egyetemi docens, tanszékvezető, Debrecen; FARKAS GÁBOR történész, levéltár-igazgató, Székesfehérvár; *HALABUK JÓZSEF főiskolai docens, Budapest; HEGEDŰS RAJMUND, Esztergom; *KOVÁCS LÁSZLÓ főiskolai adjunktus, Vác; *KRISTONNÉ BAKOS MAGDOLNA főiskolai docens, Eger; *LANGERNÉ BUCHWALD JUDIT Ph.D-hallgató, Szombathely; *MÉSZÁROS ILONA főiskolai docens, Eger; *MOLNÁR BÉLA főiskolai adjunktus, Szombathely; *NÉMETH ANDRÁSNÉ FARKAS GABRIELLA tanár, igazgató-helyettes, Nyirád; PALLAGI MÁRIA történész, Kecskemét; PETHŐ VILLÓ tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar, Szeged; SÁGI NORBERTA főiskolai docens, Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, Kecskemét, *SERES JÁNOS főiskolai docens, Eger; SÓS TAMÁS tanár, szak- és felnőttoktatási szakértő, Eger; SURÁNYI ISTVÁN tanár, neveléstörténész, Székesfehérvár; *SZABÓ BÉLA egyetemi tanár, Eger; SZABÓ TAMÁS jogász, Ph.D-hallgató, Pécsi Tudományegyetem Doktori Iskola, Pécs, *SZÉLES-KOVÁCS GYULA főiskolai docens, Eger; TÖLGYESI JÓZSEF főiskolai docens, Székesfehérvár; TRENCSÉNYI LÁSZLÓ egyetemi tanár, ügyvezető elnök, Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest; *VARGA JÓZSEF gyakorló iskolai igazgató, Győr.

Címlapkép:

Emlékezés Domokos Lászlóné Löllbach Emmára (fotómix)

A borítót és a kötetet tervezte:

Bessenyei János

Nyomdai kivitelezés:

Apolló Nyomda

KÖNYVISMERTETÉSEK

Fizel Natasa és Nóbik Attila (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 60 éves Pukánszky Béla tiszteletére. Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2014. 300 o. – A neveléstudományi tanulmányokat magába foglaló kötet tisztelgés Pukánszky Béla előtt 60. születésnapja alkalmából. A gyűjtemény betekintést ad a neveléstörténet-írás területén jelenleg zajló kutatásokba. A kötet 17 tanulmányból áll, melyek, mint ahogy a szerkesztők a bevezetőben megjegyzik, maguk is olyan sokrétűek, mint magának az ünnepeltnek a munkássága.

Az első fejezetben *Biró Zsuzsanna Hanna* írását olvashatjuk, amely a nők érvényesülésével foglalkozik az 1895 és 1945 közötti német szakos diplomások körében. Ismertetést ad arról, hogy miért fontos a német nyelvterületet kiemelni, és bemutatja a német szakos bölcsészdiplomával rendelkezők számarányát. Kitér arra, hogy az ilyen diplomával rendelkezők nagyobb valószínűséggel választják a tanári pályát, ezzel emelve a bölcsészdiplomával elhelyezkedők számát az oktatási intézményekben. Bemutatja a férfiak és nők közötti arányokat, a szakpárosításokat, valamint bevonja a vizsgálatba a felekezeti hovatartozást, illetve a szociodemográfiai háttérváltozókat. Így jutunk el a női karrieresélyekhez a középiskolai tanári pályán. A szerző az alfejezetek könnyebb megértésnek és átláthatóságnak érdekében táblázatokkal és diagramokkal prezentálja a gyűjtött adatokat. Irodalmi háttérhez főleg saját, valamint Nagy Péter Tibor munkásságára hivatkozik.

Fizel Natasa, kötet egyik szerkesztője, a történeti-szociológiai módszer használatával folytatja a modern neveléstörténeti kutatások sorát. Tanulmányában az állami polgári iskolai tanárképző főiskola hallgatóinak áthallgatási adatait elemezte 1928 és 1937 között a földrajz, természetrajz és vegytani szakcsoport vonatkozásában. Tanulmánya történeti áttekintést ad az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskoláról, a Ferenc József Tudományegyetemről, valamint a két intézmény együttműködéséről. Bemutatja kvantitatív kutatását, melynek fő hipotézise, hogy az előadó személye hatással volt az órák felvételére, és ennek függvényében vizsgálata adatait, amelyeket a hallgatók anyakönyvéből gyűjtött, különös tekintettel az órákra és arra, hogy melyik oktatónál vették fel a kurzusokat. Statisztikai eredményeit táblázatos formában mutatja be, amely így áttekinthetőbbé teszi a részletes szöveges elemzését. A csatolt mellékletben az olvasó saját maga is figyelemmel követheti az oktatókat, a kurzusokat és az áthallgatások részleteit.

A következő három tanulmány egy-egy meghatározó személy életútját, munkásságát és hatását mutatja be. A harmadik fejezet *Géczi János* és *Somogyvári Lajos* közös munkája. A sajtófotózás és a neveléstudomány összefonódását emelik ki a kor

meghatározó alakja, Reismann Marian munkásságán keresztül, különös tekintettel a gyermekfotózásra. A történeti áttekintés és az életút bemutatása után a gyermekfényképezés elméletére térnek át, több ponton párhuzamba állítva azt a jelenkori gyermekfényképezéssel. Reismann elméleti szövegeit elemezve mutatják be a képalkotás gyakorlatát, amelyet fekete-fehér képekkel illusztrálnak. Foglalkoznak továbbá a hatvanas évek sajtójával, a lapokban megjelent sorozatképekkel, amelyeknek szintén neveléstörténeti megvilágítást adnak. Tanulmányukat elsődleges forrásokból, Reismann Marianhoz köthető cikkekből, könyvekből, valamint másodlagos szakirodalmakból építik fel.

Golnhofer Erzsébet és *Szabolcs Éva* tanulmányában visszafelé teszünk egy lépést az időben. A szerzőpáros figyelmet fordított a második világháború utáni időszakban a pedagógia és a politika összefonódására épülő tudományterületek szereplőire. Vizsgálatukban központi szerepet kapott az alapjaiban is pedagógus, neveléstörténész Ágoston György 1945 és 1959 közötti életútja. Kutatásuk alapja az elbeszélte személyes történelem (oral history), amely keretet ad az önazonosság-alkotásnak, így értelmezést adva az életút egyes állomásainak. A középpontba továbbá a folytonosság és a megszakítottság problematikáját helyezik, külön kitérve Ágoston György pályaválasztására, identitásválságára, szakmai autonómiájára, valamint társas szerepére.

A harmadik életutat bemutató tanulmány egyben a könyv ötödik fejezete, amelyik *Hatos György* és *Varga Imre* írása, mely Náray-Szabó Sándor reformtevékenységét és munkásságának hatását mutatja be a szegedi gyógypedagógiai intézetekre. Az időben ismét visszafelé haladunk, egészen a 19. század első évtizedéig. Ekkortól indítják történeti áttekintésüket, amely egészen a 20. századig ível át. Náray-Szabó munkásságát a körülötte zajló történelmi eseményekkel egy időben ismerjük meg, amely segíti az időben való könnyebb elhelyezést. Átfogó szakirodalmi áttekintéssel tisztelegnek a gyógypedagógiában tett áldozatos munkája előtt, amelyet részleteiben menően mutatnak be.

Az Országos Középiskolai Tanáregyesület Kolozsvári Körének megalakulását, munkásságát és 1897-1909 között működését mutatja be *Kékes Szabó Mihály* és *Varró Mária* tanulmánya, amely egy korábbi, Pukánszky Béla által témavezetett OTKA-kutatáshoz kapcsolható. Kutatásukat a gazdagon dokumentált kor irataiból építették fel, amelyet néhány, a vizsgált időszakkal megegyező időben keletkezett szakirodalommal is kiegészítettek. Különös figyelmet fordítottak Márki Sándor, a Kör alapítója és elnöke munkásságára, valamint részletesen mutatják be az OKTE Kolozsvári Kör tevékenységeinek főbb jellemzőit, amelynek meghatározó szerepe volt az egyetem kultúrahordozásában és -terjesztésében.

A korszak és a helyszín marad a következő tanulmányban is, amelyben a Tudós nők a 17-18. századi Európában témáról olvashatunk *Kéri Katalin* tollából. Hazai és nemzetközi szakirodalmi összehasonlítást ad az európai tudós nőkről, tudományos eredményeikről, szerepléseikről. Többek között kitér a filozófiára, a matematikára

és a csillagászatra is, utóbbira egy egész alfejezetet szán. Vizsgálatában felhívja a figyelmet arra, hogy a nők is számos fontos eredményt értek el a tudományok területén, akár egymaguk is, nem csak vagy férfi munkatársaikkal együtt, amelyek kicsit homályba kerültek, de éppen olyan fontosak, mint férfitársaik felfedezései. A szerző a művét Pukánszky Bélának ajánlja, aki szintén foglalkozott a nőneveléssel. A tanulmány bibliográfiája rettentően gazdag, amelyet főleg a nemzetközi irodalom ural.

Újra elindulunk az időben visszafelé, egészen a középkorig, *Magyar Adél* az Értelmileg akadályozott gyermekről és felnőttről alkotott kép a középkorban tanulmánya a nyolcadik fejezet a kötetben. A korai keresztyénség felfogását vizsgálja a fogyatékos személyekről Szent Ágoston tükrében, amely a paradigmaticus arculat irányába vezet, s kitér a traducionizmusra, valamint a karitatív gondoskodás intézményeinek első időszakára. Foucault művére támaszkodva mélyreható részletezettséggel és sokoldalúan mutatja be a kirekesztettséget és a stigmatizációt.

A kilencedik tanulmánnyal érkezünk el a kötet második feléhez, ahol az időben is visszaérkezünk a 18-19. századba. *Mikonya György* a német szellemtudomány és a kultúrapedagógiai irányzat teoretikusai közül Dilthey, Spranger, Nohl és Litt munkásságát mutatja be összehasonlítva a nevelési felfogásaikat és világtérképezéseiket, kiemelve a hasonlóságokat és a különbségeket. A rövid neveléstörténeti események és a német irodalomlista segítségével teljes képet kaphatunk a kor szellemiségéről.

A tizedik fejezet egy oktatástörténeti kutatás: A felsőfokú végzettségűek számának alakulása a 20. század első felében *Nagy Péter Tibor* tanulmánya. Elsődleges forrásai között szerepelnek a felnőtt lakosság körében végzett reprezentatív szociológiai vizsgálatok adatai, a népszámlálás adatai, államigazgatási statisztikák, egyetemi anyagok és diplomakönyvek, amely források minden tekintetben kiegészítik egymást. Izgalmas történeti háttérrel és statisztikai adatokkal egybekapcsolva foglalkozik a 1920 előtti diplomásokkal a népszámlálási adatok segítségével, vizsgálja a trianoni területen kívüli, illetve belüli diplomásokat, továbbá bemutatja a növekedéshiány lehetséges fő faktorait (nők, numerus clausus, iskolaszertet). A tanulmány könnyen olvasható, amelyben segítségünkre van néhány táblázat is.

Németh András A történeti-antropológiai megközelítés napjaink neveléstudományában című tanulmányában a tudományfejlődés empirikus hagyományaira visszatekintő (kvantitatív) és a posztmodern megközelítésű, megértő (kvalitatív) pólusai foglalkozik, amelyben egyenrangúságukat hangsúlyozza. Kitér a posztmodern és konstruktivista neveléstudományi felfogásokra, valamint Foucault munkássága mellett megjelenik a neveléstudománnyal kapcsolatos tézise.

A tizenkettedik fejezetben *Nóvik Attila*, a kötet másik szerkesztője tanulmányában a dualizmus időszakáról ír: a Család és Iskola folyóiraton keresztül mutatja be a pedagógiai közélet jellemzőit. Kutatása szakirodalmi hivatkozásban igen gazdag, munkáját táblázatok, ábrák színesítik. Foglalkozik a kor pedagógiai sajtójával, a folyóirat előfizetői státusz, területi és felekezeti megoszlás szerint elemzi. Kitér a vizs-

gált időszak tanítói pálya feminizálódására és a tanítónők pedagógiai közéletben történő szereplésére. A tanulmány könnyen olvasható annak ellenére is, hogy rengeteg számadat jelenik meg benne.

Újabb két élettörténetet ismerhetünk meg a következő tanulmányokban, amelyekben *Orosz Gábor* és *Pénzes Dávid* Prohászka Lajos élettörténetét mutatják be az 1920-as évekből. Az olvasó többek között megismerheti Prohászka díjait, elismeréseit, egyetemi tanulmányait, valamint doktori disszertációját és kapcsolatát a naturalisztikus pedagógiával. Bibliográfiájuk elsődlegesen Prohászka műveihez kapcsolható, de számos olyan tanulmány is megjelenik a listán, amely a felsőoktatással, valamint a pedagógia, mint egyetemi tudomány megjelenésével foglalkozik.

Pethő Villó tanulmányában Kodály Zoltánnal, személyes életreformjával, századfordulós törekvésekkel és az élet(mód)reformokkal foglalkozik. Bemutatja Kodály kapcsolatát a természettel, a zenével, valamint a magyar életreform-jellegű szellemi műhelyekkel (többek között a Thália Társasággal, a Vasárnapi Körrel, a gödöllői művészekkel), amelyek csak kismértékben határozták meg zenepedagógiai koncepcióját, azonban annál nagyobb támogatást kapott ettől a szellemi elitől. Kutatásában nagy szerepet játszanak Kodály Zoltán levelei, melyekből többször is idéz, de a tanulmányában ezek mellett számos hazai és nemzetközi irodalom is fellelhető.

A következő fejezetben *Rébay Magdolna* visszatér a dualizmus korába és részletes összefoglalót ad a Budapesti Piarista Gimnázium tagjairól, akik a hagyományos elithez tartoztak. Tanulmányában képek kíséretében mutatja be a gimnázium történetét, életét és diákjait. Kitér a tudás és a történelmi elitek iskolájára, és számadatok, grafikonok és táblázatok segítségével ad tájékoztatást a hallgatói összetételről. Az elitre vonatkozó eredmények függvényében a tanulmány felkelti az olvasó érdeklődését a „másik oldal”, a polgárság vizsgálatára.

Az utolsó előtti tanulmány *Sáska Géza* eszméletörténeti vázlata, amely A beteg társadalom, betegítő iskolája és a beteggé tett gyerek címet viseli. Bemutatja a közszolgálatot ellátó intézményrendszer pozitív és negatív ideológiáit, az iskola egészségügyét (népegészség, orvosi diagnosztizáció, pedagógiai egészségnevelés szempontjából), az oktatásirányítás és az egészség kapcsolatát. Külön figyelmet szentel az iskolai betegítő terhekre, mint a túlterheltségre és a lélekre fókuszáló pszichológiai terhekre, amelyekhez megannyi szakirodalmi példát hoz. Tanulmánya és eredményei továbbgondolásra és olvasásra érdemes összefoglalót adnak.

Végül *Ugrai János* mutatja be Johann Generisch pedagógiai koncepcióját a filantropizmus jegyében. Kiemeli, hogy Generisch munkássága meghatározó fontosságú a pedagógia területén annak ellenére, hogy nem neveléstudománnyal foglalkozott. Betekintést ad a sokrétű gondolkodásába, világképébe, iskolai és iskolarendszerekkel kapcsolatos elképzeléseibe, az általa ideálisnak vélt jó pedagógus jellemébe, valamint az elképzelt tradíciókat őrző, mégis modern felfogású iskolai oktatás tananyagtartalmába és módszereibe.

A kötet anyaga a nyomtatott forma mellett már hozzáférhető a Magyar Elektron-

kus Könyvtáron keresztül is (<http://mek.oszk.hu/15000/15023/?from=rss>). Maga a könyv és az elektronikus kiadás is könnyen kezelhető, formai szerkesztése egységes, elgépelési hiba alig található benne. Minden szövegbeli hivatkozás megtalálható az irodalomlistákban, amelyek a tanulmányok végén jelennek meg. A kötet érdekessége, hogy bár a tanulmányok szerzői név szerinti abc-sorrendben jelennek meg, de ezek mégis kerek történetet adnak. A 17 különböző tanulmányt az a szellemiség tarja egyben, amelyet Pukánszky Béla is képvisel. A kötet könnyedsége és aktualitása lehetővé teszi, hogy ne csak a neveléstörténettel foglalkozó szakemberek élvezék az olvasását, hanem mindenki, akit érdekel a tanulmányokban feltárt múlt valamely szelete.

Dudok Fanni

* * *

A legnagyobb álmú magyar kultúrpolitikus. Ujváry Gábor: „Egy európai formátumú államférfi” – Klebelsberg Kuno (1875-1932). Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat, Pécs – Budapest, 2014. 226 o. (Sziluett – Korszerű történelmi életrajzok sorozat); Ujváry Gábor – Vertel Beatrix: Kultúra nélkül nincs Magyarország. Árgyelus Kiadó, Budapest, 2014. 191 o. –

Debreceni Egyetem, Szegedi Egyetem, Tihanyi Biológiai Intézet, Országos Magyar Gyűjteményegyetem, Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet, Collegium Hungaricum Bécs, Bécsi Magyar Történelmi Intézet, Collegium Hungaricum Berlin, Collegium Hungaricum Róma, Budapesti Testnevelési Főiskola, Batthyány Örökmécses, népiskolák, Magyar Könyvhét, Debreceni Nyári Egyetem, Nemzeti Sportuszoda, Szeged – Ünnepek Hete, Szeged – Nemzeti Emlékcsarnok, Szeged – Dóm tér: csupán „ékkövek” a klebelsbergi életműből.

2014-ben két kötet jelent meg Klebelsberg Kunóról, amelyek tartalmilag, műfajilag kiválóan kiegészítik egymást. Az egyik kötetnek szerzője, a másiknak Vertel Beatrix grafikusművész mellett társszerzője Ujváry Gábor, aki az album szemelvényeit válogatta, az előszót, a Klebelsberg-életrajzot és a jegyzeteket írta.

Ujváry Gábor a két világháború közötti magyar kultúrpolitika kiváló ismerője, kutatásának szaktekintélye. Jelenleg a VERITAS Történetkutató Intézet tudományos főmunkatársa, a Horthy-kori kutatócsoport vezetője. Klebelsberg-kötete tehát nem csak politikai portré, hanem korrajz is. Klebelsbergnek a trianoni sokk utáni kilátástalan helyzetben kellett megpróbálni újrapozicionálni a kényszerpályára sodródott Magyarországot – elsősorban a kultúra eszközeivel: *„Csak egyetlen út van nyitva előttünk, amelynek elzárására még Trianon sem volt elég leleményes: a szellem és a kultúra útja.”*

Az album virtuális sétára invitál bennünket a klebelsbergi életúton feltűnően igényes, gondosan összeállított képanyaggal, mely Vertel Beatrix grafikusművész kiváló munkáját dicséri. Elismerésre méltó az album és a kötet forrásainak – Klebelsberg-